

Programación Docente de TECNOLOXÍAS APLICADAS Á COMPOSICIÓN II

Ensinanzas Superiores de Música Título Superior de Música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA COMPOSICIÓN E INSTRUMENTACIÓN

ESPECIALIDADE	COMPOSICIÓN								ITINERARIO	COMPOSICIÓN
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	COMPOSICIÓN								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	D. José Antonio Cantal Mariño
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	D. José Antonio Cantal Mariño
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE		3							Observacións	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	D. Pablo Beltrán Sobrado				pablobeltran@edu.xunta.es				martes - 16:30 h.	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Cofecemento teórico.práctico das diferentes técnicas e procedementos de xeración, manipulación e procesado dixital do son aplicando as súas posibilidades na creación e composición. Estudo da edición de partituras con diferente software. Cofecemento e uso das aplicacións midi e audio na composición. Uso da tecnoloxías musical en distintos contornos de programación de síntese de son. Microfonía e técnicas de gravación, procesado masterizado e difusión do son. Busca e difusión de contidos a través de redes informáticas.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Composición; Acústica aplicada; Acústica Xeral; Composición para a imaxe
TRANSVERSAIS	T2, T4, T8, T13
XERAIS	X4, X5, X7, X10, X23
ESPECÍFICAS	EC4, EC6, EC7, EC8, EC11

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1.- Estudar os procedementos básicos da secuenciación midi, e o protocolo midi, a través das aplicacións informáticas máis representativas do panorama tecnolóxico musical, coa finalidade de obter ferramentas e medios necesarios para desenvolvelas no mundo da composición actual. 2.- Entender de xeito básico os fundamentos físicos e musicais da Acústica. 3.- Coñecer todos os arquivos relacionados cá secuenciación midi e audio, así como as súas posibilidades de conversión, importación e exportación. 4.-Comprender e empregar en profundidade as ferramentas informáticas e electrónicas de edición, montaxe e procesado para a secuenciación midi, como o uso de plug-ins e efectos diversos, instrumentos virtuais internos ou externos, e o uso do teclado midi. 5.- Aprender a integrar o material dun xeito creativo procedente de distintas fontes, nun medio homoxeneo, coma un secuenciador realizando proxectos midi-audio diferente. 6.- Estudar a conversión midi audio. 7.- Coñecer os conceptos teóricos básicos no terreo do audio dixital.	T2, 4, 8, 13 X4, 5, 7, 10, 23 EC 4, 6, 7, 8, 11

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1.- A norma MIDI.	1.- Historia da norma. Equipos controladores e mensaxes. Mensaxes de canle e de sistema. Mensaxes controladores e de sistema exclusivo. O sistema de canles Midi. Cables e conectores. Interface Midi. Ampliacións da norma: SMF, MMC, MTC, GM.Conexions hardware midi.	1
2.-Secuenciadores, introducción.	2.- Conocer de forma introductoria os entornos máis importantes ao emprego e manexo dos procesos básicos da secuenciación midi, nos programas tipo Cubase SX3, Nuendo, Logic, Protools, Live, e outros. Traballo con secuencias midi, manipulación e creación.	5
3.- Estudio das funcións e características dun secuenciador midi-audio	3.1.- Instalación do programa e dos plugins, organización de arquivos e carpetas. A pool; tipos de arquivos .npr, .cpr, .wav, .bak, .peak, .csh; as fiestras: proxecto, edición, mesturas; navegación, tipos de zoom; tipos de pista, menú e atallos; preferencias do programa e do proxecto. 3.2- Tarxeta de son , tipos e características, buffers , drivers e configuración asio, selección da frecuencia de mostraxe e profundidade de bits, conexións e controis, ruteo e envío de sinais.3.3- Comenzo dun proxecto, entorno de traballo, creación e configuración dun proxecto, creación de conexións e asignación de canles, creación, orde e nomeado de pistas. Ruteo. 3.4- Edición, distintas formas de ingresar datos midi (piano roll, partitura, teclado, midi files, music xml). Conectar o sintetizador da tarxeta de audio. Canales midi. Gravación e edición midi. Usos do piano roll. Entorno de traballo, tipos de ventanas. Ferramentas de edición cortar, pegar, lapis, goma, fade in, fade out, etc. Colocar notas alargar y acortar. Tamaños por defecto. Modos de ingresar notas. A rejilla. Cuantización, distintas maneiras de arranxar, concepto de swing, secuenciar up-beat y down-beat. Diferencia entre velocity y volumen. Control de velocity e gráfico de barras. Outros controis con gráfico de barras. Modulacion e pitch bend e glissando. Revisión dos efectos MIDI de Cubase SX5. Instrumentos VST, automatización en tempo diferido e a tempo real. 3.5- Uso de plug-ins, concepto de insertar e enviar. Optimización de recursos. 3.6- Mextura de pistas midi e conversión a formato de audio. 3.7- Exportación de	8

	partituras para o seu uso en un secuenciador. 3.8- Sincronía de audio e midi.	
4.- Fundamentos de acústica aplicada a música.	4. Son e traxectoria. Intensidade. Amplitude de oscilación. Altura e frecuencia. Armonicidade e inarmonicidade. Duración e timbre. Panorámica. O decibelio. Concepto e uso. Envoltentes. Análisis de Fourier.	1
5.- O secuenciador como ferramenta na composición actual.	5. Introducción a escritura contemporánea a través dun secuenciador	2
Total de sesións por cuadrimestre		17

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Clases prácticas	17		17
Titorías	1		1
Actividades introductorias	1,5		1,5
Exposición traballos	6		6
Avaliación	2		2
Revisión	2		2
Busca de información		20,5	20,5
Traballo individual		40	40
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Exame escrito	Realización dunha ou varias probas teórico-prácticas, que comprendan algún dos obxectivos e contidos contemplados na programación cuadrimestral e que demostren o coñecemento teórico e práctico dos contidos parentidos As probas realizaranse na aula e durarán un máximo de 2 horas	Todas	30%
Traballo persoal	Ademáis das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, cada cuadrimestre deberase entregar polo menos os traballos que se relacionan no apartado 9. O rendemento diario.	Todas	40%
			30%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame escrito	Realización dunha ou varias probas teórico-prácticas, que comprendan algún dos obxectivos e contidos contemplados na programación cuadrimestral e que demostren o coñecemento teórico e práctico dos contidos parentidos As probas realizaranse na aula e durarán un máximo de 2 horas	Todas	30%
Traballo persoal	Ademáis das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, cada cuadrimestre deberase entregar polo menos os traballos que se relacionan no apartado 9. O rendemento diario.	Todas	40%
			30%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame escrito	Realización dunha proba global cos exercicios que determine o Departamento, ou polo Profesor da materia, consistente na realización dun ou varios exercicios que comprendan os obxectivos e contidos da materia cuadrimestral, nos que o alumno demostre que está capacitado para atinxir os obxectivos e contidos establecidos na programación.	Todas	70%
Traballo persoal	Asemade, cada cuadrimestre entregará polo menos os traballos cuadrimestrais mencionados no apartado 9.	Todas	30%
EXTRAORDINARIA			
Exame escrito	Realización dunha proba global cos exercicios que determine o Departamento, ou polo Profesor da materia, consistente na realización dun ou varios exercicios que comprendan os obxectivos e contidos da materia cuadrimestral, nos que o alumno demostre que está capacitado para atinxir os obxectivos e contidos establecidos na programación.	Todas	70%
Traballo persoal	Asemade, cada cuadrimestre entregará polo menos os traballos cuadrimestrais mencionados no apartado 9.	Todas	30%
* Soamente se fai a ponderación final se o alumno realiza as dúas partes (tanto na avaliación ordinaria como na extraordinaria).			
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou			

semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e a súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

1 Material curricular básico:

- Acústica musical Gonzalo Fernández de la Gándara y Miguel Lorente, Ed. ICCMU colección Musica Hispana Textos. Manuales.
- Acústica Físico-Musical de Antonio Calvo-Manzano, Ed. Real Musical.
- Acústica Musical de Luís L. Enrique, editado por la Fundación Calouste Gulbenkian.
- Winkler, T., Composing Interactive Music: Techniques and Ideas Using Max, MIT Press, 1998 (con CD-ROM).
- Informática y electrónica musical de Adolfo Nuñez, Ed. Paraninfo.
- Como Convertirse en un músico informático de Jeff Bowen, Ed. Anaya multimedia SGAE, (con CD-ROM).
- Música y nuevas tecnologías, Perspectivas para el siglo XXI de Eduardo Reck Miranda, Ed. ACC L'Angelot
- Guía profesional de laboratorios de música electroacústica de Gabriele Brncic, Ed. Fundación Autor SGAE.
- Teoría de la composición J Pedro de Oliveira.
- Tratado de los objetos musicales Schaefer.
- Acústica e Psicoacústica da Música de Juan G. Roederer, Ed. Ricordi.
- Afinación e temperamento na música occidental de J. Javier Goldáraz, Ed. Alianza Música.
- Música virtual de Martín Rasskin/S.G.A.E. Ed. Anaya multimedia.
- Núñez, A., Informática e electrónica musical. Madrid. Ed. Paraninfo 1992.
- El lenguaje de Csound de Pablo Di Liscia.
- Acústica musical e organoloxía de Tirso de Olazábal, Ed. Ricordi.
- Colasanto F., Max/MSP Guía de Programación para Artistas Centro Mexicano para la música y las artes sonoras. 2010.
- Manual de Csound

2 Bibliografía Complementaria

Midi , multimedia e sistemas de control

- Roland, Guía MIDI. Roland Corporation, 1987.
- Bernd Enders and Wolfgang Klemme, MIDI and Sound Book for the Atari ST M&T Publishing, 1989.
- Hecquet, A: Entorno MIDI e as súas aplicacións. Madrid. Ed. Ra-ma 1990.
- Eiche, J. F., ¿Qué é MIDI? Barcelona. Ed. Music Distribution 1990.
- Rumsey, Francis, MIDI Systems and Control. Ed. Focal Press 1990.
- Rothstein, J., MIDI: A Comprehensive Introduction, A-R Editions, 1991.
- Penfold, R.A. , MIDI Avanzado . Madrid. Ed. Ra-ma 1992.
- Busquets, F.-Ordinas, J.: Curs d'Informàtica i Educació Musical. Barcelona. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. PIE 1992 .
- Pressing, J. Synthesizer Performance and Real-Time Techniques, A-R Editions, 1992.
- Rowe, R., Interactive Music Systems, MIT Press, 1992 (con CD-ROM).
- Tarabella, L., Man-Machine Interaction in live performance. Numero especial de Interface - Journal of New Music Research, 22(3), 1993.
- Burger, J., The desktop multimedia bible. New York: Addison-Wesley 1993. (Existe traducción en castelán: A Biblia de Multimedia). (B/T).
- Bustos Martín, I. de Multimedia. Madrid. Ed. Anaya Multimedia. 1994.
- Perotti, G., MIDI computer immagine e suono, Jackson, 1998.

Técnicas de Gravación e Post-Producción

- Acústica e psicoacústica
- Roederer, J. (1997) Acústica y Psicoacústica de la Música, Buenos Aires, Ricordi Americana.
- Moore, B., An Introduction to the Psychology of Hearing, Academic Press, 1982 (nueva edición 1997).
- Morse, P., e K. Ingard, Theoretical Acoustics, Princeton University Press, 1987.
- Benade, A. H., Fundamentals of Musical Acoustics, Dover, 1990.
- Bregman, A., Auditory Scene Analysis: the Perceptual Organization of Sound, MIT Press, 1990.
- Sundberg, J., The Science of Musical Sounds, Academic Press, 1992.
- McAdams, S., e E. Bigand, Thinking in sound. The cognitive psychology of human audition, Oxford Univ. Press, 1993.
- Leman, M., Auditory Models of Music Research (1-2). Número especial de Journal of New Music Research, 23(1) e 23(2), 1994.
- Hartmann, W., Signals, Sound, and Sensation, Springer Verlag, 1996.
- Cook, P., Music, Cognition, and Computerized Sound. An Introduction to Psychoacoustics, MIT Press, 1999.

Análise e representación da estrutura musical

- Baroni, M. e Callegari, L., Musical Grammars and Computer Analysis. Olschki, 1984.
- Cope, D., Computers and Musical Style, A-R Editions, 1991.
- Howell, R. e West, R. and Cross, I., Representing Musical Structure, Academic Press, 1991.
- Marsden, A. e Pople, A., Computer Representations and Models in Music, Academic Press, 1992.
- Music Representation and Scoring (1-2-3). Número especial de Computer Music Journal, 17(3), 17(4), 1993; 18(1)

O audio dixital e a súa restauración

- Alten. Audio in media. 4ª edition. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Co.1994
- Burger, J. The desktop multimedia bible. New York: Addison-Wesley 1993. (Existe traducción o castelán: La Biblia de Multimedia).
- Chion, M. O Son. Barcelona: Paidós 1999.
- Jordà, S., Audio dixital e MIDI. Madrid. Ed. Anaya Multimedia 1997.
- Nisbett, A., The sound studio. London. Ed. Focal Press 1995.
- Rumsey, F., Digital audio operations. Oxford. Ed. Focal Press 1991.
- Rumsey, F., The audio workstation handbook. Oxford. Ed. Focal Press 1996.
- Rumsey & McCormick, Sound and recording: an introduction, 2ª edition 1994. (Existe traducción o castelán da primeira edición, editada por o IORTV).
- Zaza, T., Audio design. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall 1991. (Ultima revisión: 01 / 02 / 2001).
- Veldhuis, R., Restoration of lost samples in digital signals, Prentice-Hall, 1990.
- Valière, J.C., La restauration des enregistrements anciens par traitement numeriques, tesi di dottorato, Università di Maine, 1991.
- Cappé, O., Techniques de réduction de bruit pour la restauration d'enregistrements musicaux, tesi di dottorato, Ecole Nationale Supérieure des Télécommunications, Parigi, 1993.
- Atti del XII Colloquio di Informatica Musicale (sessione speciale su Restoration of Audio Documents), AIMI e Università di Udine e Gorizia, 1998.
- Godsill, J. e Rayner, P., Digital audio restoration: a statistical model based approach, Springer, 1998.
- Boulanger, R., The Csound Book. Perspectives in Software Synthesis, Sound Design, Signal Processing and Programming Ed. MIT Press, 1999.

9. Observacións

CONTIDOS DO TRABALLO PERSOAL PARA A AVALIACIÓN CUADRIMESTRAL

Ademáis das probas obxectivas correspondentes para ter garantía de superar a materia no exame, deberán entregarse polo menos os traballos que se relacionan a continuación:

- Dous proxectos midi-audio, a través dun secuenciador cubase, nuendo, logic, protocols, etc) consistentes na instrumentación virtual dunha partitura orquestral e de cámara, e da entrega dun CD co proceso correspondente.